

Hensyn til de af mig først nævnte Foretagender, hvortil der udfordres Koncession, forekommer det mig, at disse Mønstre kunne forebygges ad administrativt Veie ved en Bestemmelse i Koncessionen, men ved Jernbanearbejder kan det maasse udvirkelig sig saaledes, at Boligen for Arbejderne ikke godt kan paalægges vedkommende Beboere eller Kommuner undtagen ad Lovgivningens Veie. Jeg har troet at burde fremdrage disse Tilfælde, fordi jeg har set, hvorledes det er gaaet til, og at der har været overordentlig stor Erang til Boliger, især ved saadanne større Inddæmnings- og Adtøringsarbejder, ligesom jeg ogsaa i et andet Tilfælde har set, at, eftersom det gaar til for Tiden, vil det snart blive saa, at der vil indfinde sig en overordentlig stor Erang. — Hvad i Øvrigt det foreliggende Forslag angaar; da synes jeg ogsaa, at, naar der i Kjøbstæderne er Erang til flere Arbejdere, end der er Boliger til, maa der ogsaa gives et Middel, hvorved man kan tiltvinge sig Boliger til disse Arbejdere. Og uagtet der, som den ærede sidste Læser omtalte, maaste paa enkelte Steder ikke har viist sig saa stor Erang, er det dog godt i paakommende Tilfælde at have en Lov, som giver et Middel, hvorved en saadan opstaaet Erang hurtig kan afhjælpes; thi det er ofte for tilbødig, naar saadanne Tilfælde indtræffe, da at søge efter Lovbestemmelser, som aldeles mangle. Der er da ikke noget andet Middel, end at Vedkommende enten maa drage bort eller ogsaa ty til det tvungne Fattigvæsen, og der er ikke mange af dem, der have Evne til at betale en Bolig, som ville gaa denne Veie. At Lovforslaget, som det foreligger, kan trænge til Ændringer i visse Punkter, har den ærede Forslagsstiller viist ogsaa tænkt sig, og det er jo rimeligt, at det vil blive henviist til et Udvalg og overveiet der, hvor jeg da vilde ønske, at maaste ogsaa det af mig fremhævede Tilfælde kunde komme under Overveielse, medmindre den ærede Indenrigsminister veed ad anden Veie at afhjælpe den Erang, som af mig er paa-peget.

Minestad: Det ærede Medlem for Aarhus Amts 2den Valgkreds (Mørk) har viistnok Ret i, at dette Lovudkast lider af saadanne Mangler, at der neppe vil kunne være Tale om, at det kunde enten i den foreliggende Form eller i en blot lidt forandret Skikkelse egne sig til at ophjæves til Lov, hvor megen Sympathi man end har for de Forhold, som ere Gjenstand for det, og jeg skulde derfor ikke have taget Ordet, hvis ikke det ærede Medlem for Aarhus Amts 1ste Valgkreds (Win-

ther) havde i det Foredrag, hvormed han indledede denne Forhandling, udtalt, at det var overflødig for ham at begrunde det rettlige Princip, hvorpaa dette Lovudkast hviler, han havde kun at holde sig til Betimeligheds spørgsmaalet; thi det rettlige Princip, hvorpaa det hviler, var allerede anerkjendt i Lovgivningen, i hvilken Henseende han henvisste til Loven af 4de Juli 1850. Det er dette, som jeg paa det Allerbestemteste maa modsiges Loven af 4de Juli 1850 gaaer efter sit udtrykkelige Indhold alene ud paa at hjemle en Ret for Sogneraadene til ved Expropriation at kunne tilveiebringe Grunde til Opførelse af Boliger for den, der ikke selv kunne skaffe sig Boliger for dem i Egnen sædvanlige Husleie. Andet slaar der ikke i denne Lov. Der er ikke i selve Loven af 4de Juli 1850 Tale om nogen Forpligtelse for Kommunen til at skaffe saadanne Personer Husly. Men ikke desto mindre er det ikke min Hensigt at bestride, at det har været et — jeg vil ikke sige gjennem Lovgivningen — gjennem Administrationen anerkjendt Princip, at det paa Landet paahvilede Kommunernes Bestyrelser at skaffe Husly og Boliger til dem; der selv ikke kunde skaffe sig det, uagtet de vare i Stand til at yde den Leie, som var den sædvanlige i Egnen. Dette Princip er nemlig først blevet opstillet i et Circulære af 24de September 1805. Der er det unægtelig udtalt, at Kommunerne ere forpligtede til at skaffe Boliger til saadanne Husvilde, og det var, fordi denne Forpligtelse ikke lod sig opfylde paa nogen fyldestgjørende Maade, at Loven af 4de Juli 1850 kom ud, saaledes som ogsaa fremgaar nærmere af de Motiver, som findes i Departementstidenden for 1848 Side 90 ff. Det var, fordi Kommunernes anerkjendte Forpligtelse ikke kunde opfyldes uden i Regelen ved at sætte de Paagældende paa Omgang i Sognet, at de fik denne Ret til at kunne expropriere Grunde til Opførelse af Bygninger. Nu har det vel bestandig været fastslaaet fra Administrationens Side, at det Princip, man havde gjort gjældende paa Landet, ingen Anvendelse havde paa Kjøbstæderne og i selve Motiverne til Forordning af 5te Mai 1848, der jo ligge til Grund for Loven af 1850, udtales det endnu — det staar i Departementstidenden Side 97 —: „at de ovenomhandlede Bestemmelser finde i Øvrigt ingen Anvendelse i Kjøbstæderne; thi ligesom der ikke vides at være søgt nogen saadan Erang til Husly“ osv. Man har bestandig fastholdt i administrative Udtalelser baade for 1849 og 52, at for Kjøbster-